

Marie Štěpánová, Management uchovávání a posunu jazyka v české komunitě v Chicagu
Posudek vedoucí práce

Marie Štěpánová vykonala obrovské množství práce při sběru dat. Podařilo se jí při terénním výzkumu nahrát dva typy výzkumných rozhovorů (biografické vyprávění a polostrukturovaný rozhovor) s třinácti mluvčími češtiny, kteří žijí v okolí amerického města Chicago. Následná diplomová práce tak představuje v mnoha ohledech důležité pokračování výzkumů o jazykové situaci Čechů ve Spojených státech amerických (navazuje mj. na práce K. Kučery, L. Dutkové-Cope, I. Lutterera, V. Henzlové aj.). Práce se nesoustředí na popis jazykových útvarů, které vznikají při jazykovém kontaktu (i když takový popis je součástí práce jako vedlejší produkt výzkumu), ale na způsoby, jak respondenti prožívají a hodnotí postupný posun v užívání jazyka (od češtiny k angličtině) ve vlastních rodinách a v krajanské komunitě, a dále na to, jak popisují uplatněné strategie řešení vlastních jazykových problémů (přízvuku, jména a příjmení aj.). Výsledkem výzkumu je načrt současné jazykové situace určité skupiny Čechů v Chicagu. Obzvláště cenné jsou popisy situace při nahrávání u každého respondenta a stručné rekonstrukce jazykových biografí respondentů a dále část 7.1.3, která popisuje příklady jednoduchého managementu, v nichž jsou sebeopravy mluvčích v rámci repliky reflexí komunikace se studentkou učitelství jazyka z ČR (toto téma by si zasloužilo samostatné, hlubší zpracování v podobě časopisecké stati).

Materiálová báze práce má velký potenciál a určitě by měla být podrobena dalším analýzám. Budoucí zpracování by např. mělo hlouběji a detailněji zapojit popis situace Čechů v Chicagu do mezinárodní sociolingvistické literatury věnované procesům uchovávání a posunu jazyka, obzvláště co se týče role církevních a krajanských organizací jakožto klíčových aktérů v těchto procesech. Také by bylo zajímavé analyzovat rozhovory z interakčního a žánrového hlediska, mj. s využitím konverzačněanalytického přepisu (touto oblastí se autorka inspirovala pro účely této práce jen částečně).

Nedostatky práce lze přičíst rychlosti, s jakou práce vznikala, hlavně vzhledem k množství a komplexnosti materiálu a k náročnosti jeho zpracování (autorka pořídila cca 20 hodin nahrávek). Při kvalitativním výzkumu metajazykového chování se vždy objeví mnoho dílčích témat, jejichž základní uspořádání autorka sice zvládla, při dalším zpracování materiálu by ale mohla být tato témata ještě lépe zapojena do teorie jazykového managementu (TJM). Např. část 5.9 představuje zajímavé shrnutí organizovaného managementu české komunity i českých rodin, ale mohla by být úžeji propojena s jednotlivými fázemi procesu jazykového managementu (povšimnutí, hodnocení, akční plán, implementace apod.). Část 6.3 pracuje trochu s pojmoslovím TJM, ale nemusela by být tak stručná.

Dále by práci bývalo prospělo víc času na revizi textu. Kromě různých překlepů (např. v příjmeních citovaných autorů), občasných nešťastných formulací i chyb ve shodě (např. „český migrace“, s. 13) lze najít i terminologické, resp. překladatelské nepřesnosti, např. je na s. 11 zjevná nekonzistence při výkladu termínu „language shift“, který se do češtiny překládá buď jako „jazyková směna“ (ne tedy „jazyková změna“, jak uvádí autorka), nebo nověji jako „jazykový posun“ (tak je i uveden v názvu diplomové práce). Totéž platí pro termín „language maintenance“, který se spíš překládá jako „uchování/uchovávání jazyka“ než jako „udržování jazyka“, jak uvádí autorka.

Práci doporučuji k obhajobě s hodnocením „velmi dobře“ v závislosti na průběhu obhajoby.

V Tokiu 5. 9. 2015

Mgr. Tamah Sherman, Ph.D.